

RAZLIKE U MIŠLJENJU UČENIKA O ŠKOLSKIM OCJENAMA

dr. sc. Goran Lapat

Nikolina Lukaček

prof. dr. sc. Milan Matijević
Učiteljski fakultet Sveučilišta u Zagrebu
Zagreb, Hrvatska

Sažetak:

Osnovna škola temelj je za daljnje školovanje i cjeloživotno učenje učenika. U školi se učenici vrlo često susreću s ocjenjivanjem znanja i školskim neuspjehom. Neuspjeh u školi najčešće rezultira stresom jer je ocjena povratna informacija koju učenik dobiva o svojoj sposobnosti. Kako bi se doznalo ima li razlika u učeničkom poimanju slabijih ocjena s obzirom na područje školovanja (selo ili grad), provedeno je istraživanje o mišljenjima učenika o slabijim ocjenama, djelovanju slabijih ocjena na ponašanje učenika na selu i u gradu, otkrivanju razlika u pružanju roditeljske pomoći učenicima prilikom učenja te otkrivanju razlike u iskrenosti učenika prema svojim roditeljima o ocjenama dobivenim u školi s obzirom na područje školovanja.

Istraživanje je provedeno na prigodnom uzorku od 111 učenika od kojih 52 učenika pohađa školu na selu, a 59 učenika pohađa školu u gradu. Statističkom obradom podataka pokazalo se da ne postoje razlike između poimanja školske ocjene učenika na selu i u gradu. Također se pokazalo kako ne postoje razlike između djelovanja slabije školske ocjene na emocije učenika između sela i grada. Jedina statistički značajna razlika pokazala se u iskrenosti učenika na selu i u gradu. Učenici koji žive na selu češće prešute roditeljima slabiju ocjenu od učenika koji žive u gradu.

Ključne riječi: ocjenjivanje, ponašanje učenika, roditelji, stres, učenici

Uvod

Školska dokimologija ima zadaću da pronađe i praksi ponudi načine koji su valjani i prikladni u postupku prosuđivanja i ocjenjivanja znanja učenika (Grgin, 2001). Brojna dosadašnja istraživanja (Kyriacou, 1995; Matijević, 2002b; Munjiza, 2000; Nazor, 1998) govore o važnosti praćenja, vrednovanja i ocjenjivanja učenika. U tim procjenama najvažniji je mjerni instrument - dakle, učitelj. Da bi učitelj bio objektivan u ocjenjivanju i da bi konvencionalna školska ocjena bila objektivna učitelj mora učenika sagledati kao individuu sa svim njegovim prednostima i manama te voditi brigu o raznim oblicima njihove intrinzične i ekstrinzične motivacije (Matijević, 2004). Ovaj rad bavi se problematikom učeničkog poimanja školskih ocjena i djelovanja slabijih ocjena na učeničko ponašanje. Naglasak se stavlja na ocjenjivanje učenika, gdje se ocjenjivanje definira kao dodjeljivanje određene ocjene za postignute rezultate, loše školske ocjene, emocije učenika te nastavu usmjerenu na učenika. Provedeno je istraživanje kako bi se doznalo postoje li razlike u učeničkom poimanju školske ocjene s obzirom na područje školovanja (selo ili grad), postoji li razlika u mišljenju učenika o načinu djelovanja slabije ocjene na ponašanje te koliko su učenici iskreni prema svojim roditeljima kada su u pitanju slabije (lošije) ocjene te postoje li razlike između sela i grada u iskrenosti prema roditeljima.

OCJENJIVANJE U PRIMARNOM OBRAZOVANJU

„U pedagoškoj praksi ocjenjivanje je jedna od neuralgičnih točaka u procesu poučavanja“ (Burcar, 2007, 91. str). Ocjenjivanje je dodjeljivanje određene ocjene za postignute rezultate, razvrstavanje učenika u određene kategorije prema postignućima u učenju, odnosno postignutim rezultatima prema dogovorenim kriterijima (Matijević, 2004). Poznato je da školska ocjena ima dijagnostičku, prognostičku i motivacijsku funkciju. Ocjena predstavlja dogovoreni znak ili sustav znakova koji pokazuje kolika je razina učenikovog napredovanja u pojedinim postignućima u učenju. Opisna povratna informacija korisna je informacija koja učeniku daje uvid u postignuto u odgojno-obrazovnom procesu u odnosu na postavljeni cilj, a to je da učenici maksimiziraju učenje (Wiggins, 2012). Prema odredbama aktualnog *Zakona o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi* u Republici Hrvatskoj ocjene iz nastavnih predmeta utvrđuju se brojčano, a ocjene iz vladanja opisno. Brojčane ocjene učenika u pojedinim nastavnim predmetima jesu: odličan (5), vrlo dobar (4), dobar (3), dovoljan (2) i nedovoljan (1), a sve su ocjene osim ocjene nedovoljan (1) prolazne (MZOS, 2008). Glasser (2001) vjeruje kako je sadašnji sustav ocjenjivanja od 1 do 5 uzrok odbijanja mnogih učenika da rade u školi. Ocjenjivanje u osnovnoj školi osim pozitivnih načela koja se primjenjuju: objektivnost, pravovremenost, jasnoća, učestalost, javnost i raznovrsnost (Efremov, 2010; Ficula, 2010), ima i brojne nedostatke koji su prvenstveno povezani s nedosljednošću nastavnika pri ocjenjivanju učenika. Najveći nedostaci školskog ocjenjivanja znanja prilikom usmenog ispitivanja uvjetovani su *faktorima oline*, a to su faktori koji ovise o nastavniku kao mjernom instrumentu i faktori koji su vezani s njegovim načinom ispitivanja i ocjenjivanja (Grgin, 2001). *Faktori oline* predstavljaju učenikovo oblikovanje odgovora na postavljena pitanja. U *faktore oline* prema Grginu (2001) pripadaju: nedovoljna jasnoća i neodređenost odgovora, učenikove verbalne mogućnosti, njegove mogućnosti opažanja i vještog korištenja perceptivnim podacima te osjetilna otpornost. Faktori koji ovise o nastavniku kao mjernom instrumentu prema Grginu (2001) jesu: osobna jednadžba, halo-efekt, „logička pogreška“, pogreška sredine, pogreška diferencijacije, pogreška kontrasta te tendencija prilagođavanja kriterija ocjenjivanja kvaliteti učeničke skupine.

Prema Peko (1999) škola je obrazovna ustanova koja od čovjeka zahtijeva razvoj sveobuhvatne ličnosti, potiče i razvija darovitost, samostalnost, kritičko mišljenje i ravnopravne mogućnosti svih učenika. Pred školom je zadaća da obrazuje učenike koji će biti sposobni mijenjati postojeće stanje u društvu. Učenici moraju odgovarati na tehnološke i društvene promjene i pridonositi njihovu razvoju. Jelavić (1995) obrazovanje određuje kao sustavno organizirano učenje zasnovano na kognitivnoj (spoznajnoj) i psihomotornoj sferi ličnosti s ciljem da se steknu znanja (prepoznavanja, reprodukcije, rješavanje problema), vještine (psihomotorne, misaono-verbalne, socijalne, senzorne) te razvijaju sposobnosti (mentalne, psihomotorne, senzorne i tjelesne).

STRES I NEUSPJEH U ŠKOLI

Školski neuspjeh vrlo je česta pojava, a uzroci su različiti (Zibar-Komarica, 1993). Najčešće neuspjeh u školi rezultira stresom. Brdar i Rijavec (1998) daju definiciju stresa kao negativne emocije koja se javlja kada čovjek procijeni da je suočen sa situacijom koja ga fizički ili psihološki ugrožava. Prema Lazarus i Folkman (2004) stres se najčešće definira kao podražaj ili reakcija. Situacije koje uzrokuju stres nazivaju se stresorima. Osoba koja je pod stresom može biti napeta i razdražljiva, nesigurna, zabrinuta, osjeća tjeskobu, a ponekad i strah, gubi interes za život, apatična je i tužna (Brdar/Rijavec, 1998). Istraživanja pokazuju da djeca i adolescenti doživljavaju veliki broj stresova, uključujući probleme u odnosu s vršnjacima, razvod roditelja, bolest, nasilje u obitelji, a kao najčešći i najveći stres u djece školske dobi pojavljuje se neuspjeh u školi (Brdar/Rijavec, 1998). Svako dijete u školi se susreće s lošim ocjenama. Neka djeca to ne doživ-

ljavaju kao nešto bitno, dok drugi misle da je to prava tragedija. Loša ocjena dobivena zbog neznanja može se ispraviti učenjem, ali treba paziti na to da dijete krene s učenjem kada se razina stresa smiri jer dijete koje je pod stresom, teško da će išta naučiti i rezultat učenja opet će biti negativan. Kada su učenici pod stresom treba ih usmjeravati na pozitivne emocije jer one, prema Rijavec, Miljković i Brdar (2008), proširuju vidik mišljenja i ponašanja i može se prilikom pozitivnih emocija razmišljati o alternativama. **Uspješnost učenika obuhvaća i sposobnost prilagodbe pravilima života u razredu te prihvaćenost među drugom djecom.** Učenici za učenje mogu biti intrinzično ili ekstrinzično motivirani. „Motivacija je teorijski pojam koji objašnjava zašto ljudi izabiru određeni način ponašanja u određenim okolnostima” (Beck, 2003: 4). Prema Reeve (2010) procesi koji energiziraju i usmjeravaju ponašanje proizlaze iz energije unutar pojedinca i iz okoline. Dijete za svoj rad može dobiti nagradu u obliku pohvale, dobre ocjene, ali ta nagrada nije od presudne važnosti jer će dijete matematiku učiti i bez nagrada. Učitelj bi trebao iskazati osobno zanimanje za svakog učenika u razredu, a to je nešto što učenici vole i cijene (Rijavec i Miljković, 2010, 35. str). Intrinzično motivirana djeca obično se oslanjaju na svoje misli, emocije i kognicije. Prema Rijavec i Miljković (2008) intrinzični (unutarnji) ciljevi održavaju želju za osobnim razvojem i samoprihvatanjem, bliskim odnosima s drugima te za povezanošću sa širom zajednicom. Ekstrinzične su nagrade u obliku ocjena, pohvala, poklona za dobru ocjenu, ali i kazni za lošu ocjenu (Brdar/Rijavec, 1998). Koliko god smo svjesni da su ocjene jako bitne za daljnje školovanje, roditelji moraju znati da vrijednost njihova djeteta nika-ko ne određuju njegove školske ocjene, već da je ono cjelovita ličnost s nizom vrlina i kompetentnosti pa i u slučaju lošijih ocjena. Roditelji i učitelji trebaju učenike odgajati da spoznaju važnost truda u nastavi. Prema Marzano, Pickering i Pollock (2006) učitelji bi trebali naglašavati vezu između uspjeha i truda. Uz poticanje učenika na ulaganje truda u nastavi, treba poticati i pozitivno ponašanje. Poticanje pozitivnog ponašanja od djece zahtijeva veću motivaciju pa će se veća motivacija, dakako, zahtijevati i od učitelja (Phelan, i Schonour, 2006).

METODOLOGIJA

CILJ ISTRAŽIVANJA

Cilj ovoga istraživanja bio je ispitati učenike kako bi se doznalo postoje li razlike u njihovu mišljenju o školskim ocjenama s obzirom na područje školovanja (urbano/grad, ruralno/selo).

ZADATCI ISTRAŽIVANJA

Zadatci su istraživanja ispitati razlike u procjeni učeničkog zadovoljstva ocjenjivanjem s obzirom na područje školovanja (selo ili grad), ispitati mišljenje učenika o načinu djelovanja slabije ocjene na njihovo ponašanje te otkriti razlike u iskrenosti učenika u informiranju roditelja o slabijim ocjenama dobivenim u školi s obzirom na područje školovanja učenika (urbano ili ruralno).

HIPOTEZE

- H1: Ne postoji statistički značajna razlika u procjeni nezadovoljstva ocjenom s obzirom na područje školovanja (selo/grad).
- H2: Ne postoji statistički značajna razlika u procjeni ponašanja učenika zbog loše ocjene s obzirom na područje školovanja (selo/grad).
- H3: Ne postoji razlika u iskrenosti informiranja roditelja o slabijim ocjenama s obzirom na područje školovanja učenika (selo/grad).

UZORAK

Istraživanje je provedeno na prigodnom uzorku (N=111) učenika trećih i četvrtih razreda osnovne škole. Uzorak je činilo 111 učenika dvije hrvatske osnovne škole (dvije osnovne škole i dvije područne škole) iz dvije županije (Međimurska županija i Varaždinska županija). S obzirom na spol sudjelovao je 61 učenik (55%) trećih i četvrtih razreda te 50 učenica (45%) trećih i četvrtih razreda. S obzirom na razred koji su pohađali, broj učenika koji je pohađao treći razred bilo je 57 (51,4%), a broj učenika koji su pohađali četvrti razred bio je 54 (48,6%). S obzirom na područje školovanja (selo ili grad) broj učenika koji su pohađali osnovnu školu u gradu bilo je 59 (53,2%), a broj učenika koji je pohađao osnovnu školu na selu bio je 52 (46,8%).

Kada su u pitanju zaključene ocjene iz obrazovnih predmeta na kraju prethodnih razreda, 64 (57,7%) učenika imalo je zaključnu ocjenu na kraju prethodnog razreda odličan (5) iz hrvatskog jezika, 36 učenika (32,4%) imalo je zaključnu ocjenu vrlo dobar (4) iz hrvatskog jezika, a 11 učenika (9,9%) imalo je zaključnu ocjenu dobar (3) na kraju prethodnog razreda iz hrvatskog jezika. Zaključne ocjene na kraju prethodnog razreda iz matematike, ocjenu odličan (5) ima 69 učenika (62,2%), ocjenu vrlo dobar (4) ima 30 učenika (27%), ocjenu dobar (3) ima 11 učenika (9,9%), ocjenu dovoljan (2) ima 1 učenik (0,9%). Zaključne ocjene iz prirode i društva na kraju prethodnog razreda su sljedeće: odličan (5) ima 66 učenika (59,5%), ocjenu vrlo dobar (4) ima 36 učenika (32,4%), ocjenu dobar (3) ima 7 učenika (6,3%), ocjenu dovoljan (2) imaju 2 učenika (1,8%).

INSTRUMENTI

Instrument kojim je istraživanje za učenike provedeno, bio je u obliku anonimnog anketnog upitnika, a sastojao se od trostupanjske skale za ispitivanje mišljenja ispitanika te pitanja zatvorenog tipa dihotomnog izbora ili jednostrukog izbora kod anketnog upitnika za učenike. Instrument (anketni upitnik za učenike) sastojao se od 2 dijela:

1. dio o sociodemografskim obilježjima ispitanika (nezavisne varijable) i zaključnim ocjenama iz obrazovnih predmeta učenika
2. dio o procjeni mišljenja učenika o ocjenama, stresu, ponašanjima učenika prema roditelju, te uspjehu u školi.

1. Sociodemografska obilježja ispitanika i zaključne ocjene

Prvi se dio sastojao od 2 pitanja. Spol se iskazivao odabirom: M (muški), Ž (ženski). Razred se također zaokruživao dihotomno (3. (treći), 4. (četvrti)), dok su zaključnu ocjenu iz jednog od tri obrazovna predmeta učenici zaokružili jednim od pet rangova (1, 2, 3, 4, 5). Trebalo je zaokružiti zaključnu ocjenu iz hrvatskog jezika, matematike i prirode i društva.

2. Procjena učenika o povezanosti školskih ocjena i njihova ponašanja

U svrhu ispitivanja mišljenja učenika o ocjenama, stresu, njihovom ponašanju prema roditeljima te uspjehu u školi konstruirane su čestice od 3 stupnja koji se odnosi na njih (1 = *Ne*, 2 = *Ponekad*, 3 = *Da*). Instrument *Skala procjene ocjenjivanja za učenike* sastojao se od ukupno 26 manifestnih tvrdnji od tri stupnja (1 = *Ne*, 2 = *Ponekad*, 3 = *Da*).

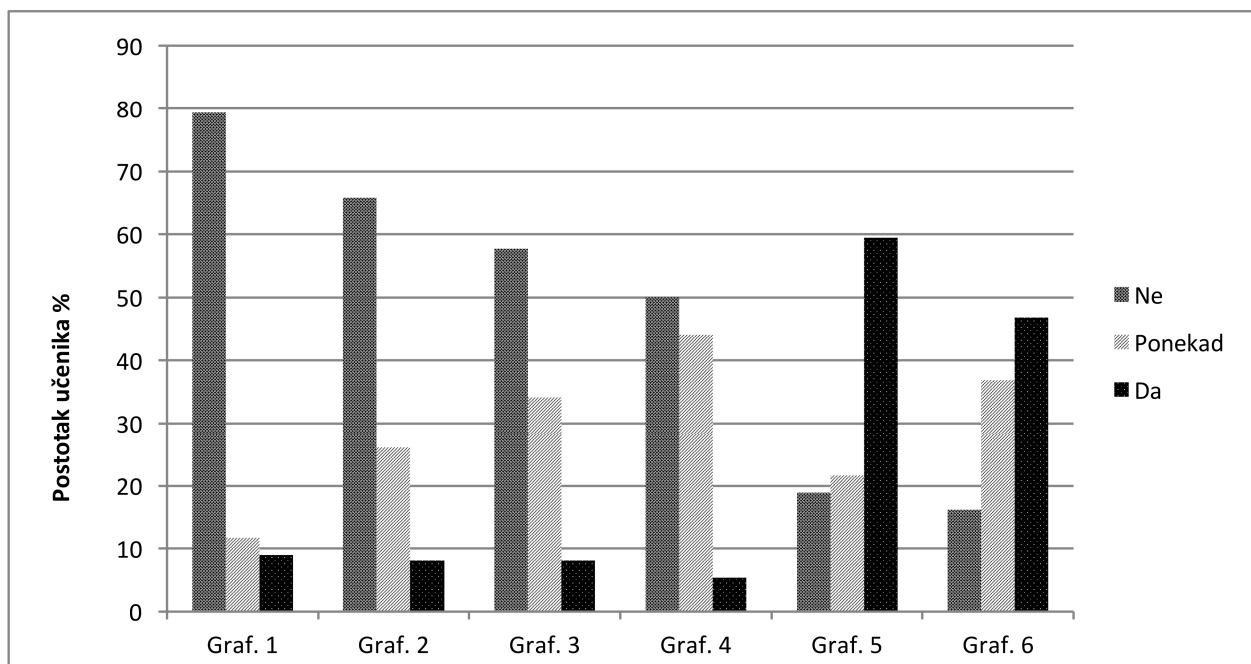
Provedena je eksploratorna faktorska analiza radi određivanja pojedinih dimenzija procjene ocjenjivanja. Pokazalo se da podatci nisu u potpunosti prikladni za FA ($KMO = .596$) iako je Bartlettov test sferičnosti značajan ($p < .000$). Analizom s opterećenjima većim od 0.5 dobiveno je jedanaest latentnih faktora koju zajedno objašnjavaju ukupno 64.98% varijance te imaju korijen veći od 1. Zadržana su četiri faktora koji imaju zasićenja sa tri i više manifestne tvrdnje. Prvi se faktor sastoji od četiri tvrdnje i nazvan je *Loša ocjena*, drugi faktor se sastoji od tri tvrdnje i nazvan je *Stres*, treći sadrži zasićenja s tri tvrdnje i nazvan je *Roditelji* te četvrti faktor koji se sastoji od tri tvrdnje i nazvan je *Slabiji uspjeh u školi*.

POSTUPAK ISTRAŽIVANJA

Učenci su ispunjavali upitnik u svojim školama u mjesecu veljači 2015. godine. Anketiranja su bila u potpunosti dobrovoljna i anonimna, tj. u skladu s *Etičkim kodeksom istraživanja* (Milas, 2005). Dobiveni rezultati prikazani su *IBM SPSS Statistics 20*. Za analiziranje rezultata korišten je *Mann-Whitney U test*. Razlike aritmetičkih sredina uzoraka testirane su *Mann-Whitney U Testom* (Milenović, 2011). Kako bi odredili smjer statistički značajne razlike između varijabli, uspoređivani su njihovi *Mean Rank*-ovi (Pallant, 2009). Sva testiranja testirana su na razini značajnosti $p < 0,05$ (Petz, 2007).

REZULTATI

Slika 1 prikazuje vrijednosti djelovanja loše ocjene na emocije učenika, gdje na uzorku svih ispitanika ($N=111$) vidimo da 88 (79,3%) učenika usprkos dobivenoj lošoj ocjeni ima volju za daljnjim učenjem, 13 (11,7%) učenika kada dobije lošu ocjenu ponekad gubi volju za učenjem i 10 (9%) učenika gubi volju za učenjem kada dobije lošu ocjenu.

Slika 1. Prikaz odgovora učenika

Slika 2 pokazuje vrijednosti mišljenja učenika u strogosti ocjenjivanja njihove učiteljice, gdje na uzorku svih ispitanika ($N=111$) vidimo da 73 (65,8%) učenika smatra da učiteljica nije stroga u ocjenjivanju, 29 (26,1%) učenika smatra da je učiteljica ponekad stroga u ocjenjivanju i 9 (8,1%) učenika smatra da je njihova učiteljica stroga u ocjenjivanju.

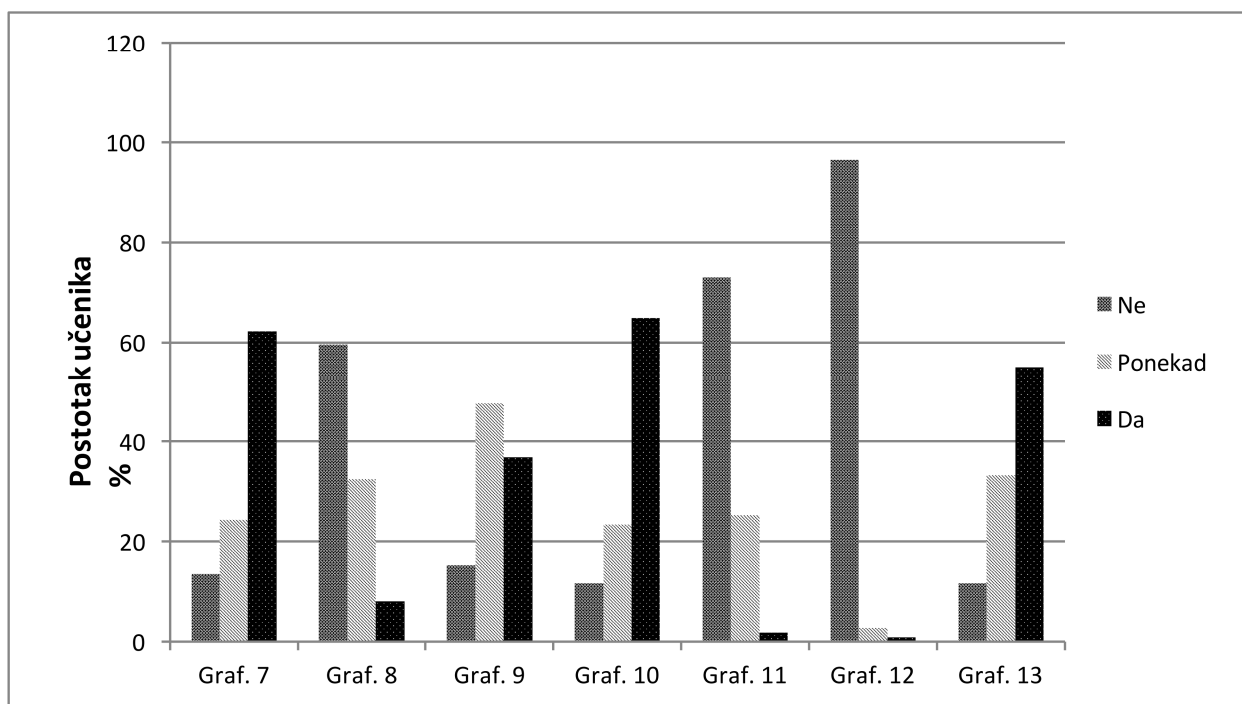
Slika 3 pokazuje vrijednosti mišljenja učenika prema vlastitom znanju, gdje na uzorku svih ispitanika ($N=111$) vidimo da 64 (57,7%) učenika smatra da ih učiteljica ocjenjuje u skladu s njihovim znanjem, 38 (34,2%) učenika smatra da ih učiteljica ponekad ocjenjuje u skladu s njihovim znanjem, a ponekad im daje ocjenu manju nego što učenici misle da bi trebala biti i 9 (8,1%) učenika smatra da im učiteljica daje slabiju ocjenu prilikom ocjenjivanja.

Slika 4 pokazuje vrijednosti mišljenja učenika prema nastavnom sadržaju, gdje na uzorku svih ispitanika ($N=111$) vidimo da 56 (50,05%) učenika smatra da je nastavni sadržaj prilagođen

njihovim mogućnostima i mogu ga svladati, 49 (44,1%) učenika smatra da im je nastavni sadržaj ponekad težak i 6 (5,4%) smatra da im je nastavni sadržaj pretežak.

Slika 5 pokazuje vrijednosti razmišljanja učenika o lošoj ocjeni, gdje na uzorku svih ispitanika (N=111) vidimo da 21 (18,9%) učenik ne razmišlja o dobivenoj lošoj ocjeni, 24 (21,6%) učenika ponekad razmišlja o dobivenoj lošoj ocjeni i 66 (59,5%) učenika uvijek razmišlja o lošoj ocjeni.

Slika 6 pokazuje vrijednosti emocija učenika prema lošoj ocjeni, gdje na uzorku svih ispitanika (N=111) vidimo da 18 (16,2%) učenika nikad nije tužno zbog loše ocjene, 41 (36,9%) učenika ponekad je tužno i 52 (46,8%) učenika je uvijek tužno kada dobije lošu ocjenu.

Slika 2. Prikaz odgovora učenika

Slika 7 pokazuje vrijednosti žaljenja zbog loše ocjene, gdje na uzorku svih ispitanika (N=111) vidimo da 15 (13,5%) učenika ne požali što nije više učio, a dobio je lošu ocjenu, 27 (24,3%) učenika ponekad požali što nije više učilo i 69 (62,2%) učenika uvijek požali što nisu više učili nakon što su dobili lošu ocjenu.

Slika 8 pokazuje vrijednosti emocija učenika prema lošoj ocjeni, gdje na uzorku svih ispitanika (N=111) vidimo da 66 (59,5%) učenika nikad ne plače zbog dobivene loše ocjene, 36 (32,4%) učenika ponekad plače zbog dobivene loše ocjene i 9 (8,1%) učenika uvijek plače zbog dobivene loše ocjene.

Slika 9 pokazuje vrijednosti u pružanju svakodnevne roditeljske pomoći učenicima, gdje na uzorku svih ispitanika (N=111) vidimo da 17 (15,3%) učenika ne dobije svakodnevnu pomoć roditelja prilikom učenja, 53 (47,7%) učenika ponekad dobije roditeljevu pomoć kod učenja i 41 (36,9%) učenika dobije svakodnevnu pomoć roditelja u učenju.

Slika 10 pokazuje vrijednosti u pružanju pomoći učenicima tek nakon što dobiju slabiju ocjenu, gdje na uzorku svih ispitanika (N=111) vidimo da 13 (11,7%) učenika ni onda ne dobije pomoć u učenju, 26 (23,4%) učenika ponekad dobije pomoć kod učenja od strane roditelja nakon što dobije lošu ocjenu i 72 (64,9%) učenika dobije pomoć roditelja kod učenja nakon što dobije lošu ocjenu.

Slika 11 pokazuje vrijednosti učeničkih prešućivanja loših ocjena roditeljima, gdje na uzorku svih ispitanika (N=111) vidimo da 81 (73%) učenika nikad roditeljima ne prešute lošu ocjenu, 28 (25,2%) učenika ponekad prešuti roditeljima lošu ocjenu i 2 (1,8%) učenika redovito prešućuje loše ocjene svojim roditeljima.

Slika 12 pokazuje vrijednosti laganja djeteta svojem roditelju o ocjenama, gdje na uzorku svih ispitanika (N=111) vidimo da 107 (96,4%) učenika nikada ne laže svojim roditeljima o ocjenama, 3 (2,7%) učenika ponekad laže svojim roditeljima o ocjenama i 1 (0,9%) učenika uvijek laže svojim roditeljima o ocjenama.

Slika 13 pokazuje vrijednosti postavljanja učiteljičinih potpitanja prilikom ispitivanja, gdje na uzorku svih ispitanika (N=111) vidimo da 13 (11,7%) učenika nikad ne dobiju pomoć s dodatnim potpitanjima prilikom ispitivanja, 37 (33,3%) učenika ponekad dobiju pomoć postavljanjem potpitanja prilikom ispitivanja i 61 (55%) učenika uvijek dobiju pomoć postavljanja potpitanja prilikom ispitivanja.

Pokazalo se da ne postoji statistički značajna razlika između učenika koji pohađaju školu u gradu ili na selu u pristupu učiteljici kao strogoj (Tablica 1) čime se prihvaća **Hipoteza 1** ($U = 1509,000$; $Z = -,177$; $p = ,860$), što upućuje na to da učenici koji pohađaju školu na selu (Mean rank = 56,48; $M = 1,44$) odnosno njihovo mišljenje o strogosti učiteljice (Tablica 2) bitno ne odstupa od mišljenja učenika koji žive u gradu (Mean rank = 55,58; $M = 1,41$).

Tablica 1. Razlika u pristupu učiteljici kao strogoj

	Strogost u ocjenjivanju
Mann-Whitney U	1509,000
Wilcoxon W	3279,000
Z	-,177
Asymp. Sig. (2-tailed)	,860
Mean	1,42
Std. Deviation	1,00
N	111

Tablica 2. Srednje vrijednosti pristupa učiteljici kao strogoj od strane učenika

Tvrdnja	SELO/GRAD	N	Mean Rank	Sum of Ranks	M	Sd
13.	selo	52	56,48	2937,00	1,44	,669
	grad	59	55,58	3279,00	1,41	,619
	Total	111				

Pokazalo se da ne postoji statistički značajna razlika između učenika koji pohađaju školu u gradu ili na selu u ponašanju učenika nakon dobivene loše ocjene (učenik je tužan zbog dobivene loše ocjene) (Tablica 3) čime se prihvaća **Hipoteza 2** ($U = 1500,500$; $Z = -,216$; $p = ,829$), što pokazuje da učenici koji pohađaju školu na selu (Mean rank = 55,36; $M = 2,29$) odnosno njihovo ponašanje nakon dobivene loše ocjene (učenik je tužan nakon dobivene loše ocjene) (Tablica 4) bitno ne odstupa od ponašanja učenika koji žive u gradu (Mean rank = 56,57; $M = 2,32$).

Tablica 1. Razlika u pristupu ponašanju učenika nakon dobivene loše ocjene

	Ponašanje učenika nakon dobivene loše ocjene
Mann-Whitney U	1500,500
Wilcoxon W	2878,500
Z	-,216
Asymp. Sig. (2-tailed)	,829
Mean	2,31
Std. Deviation	,736
N	111

Tablica 4. Srednje vrijednosti pristupu ponašanju učenika nakon dobivene loše ocjene

Tvrđnja	SELO/GRAD	N	Mean Rank	Sum of Ranks	M	Sd
5.	selo	52	55,36	2878,50	2,29	,750
	grad	59	56,57	3337,50	2,32	,730
	Total	111				

Pokazalo se da ne postoji statistički značajna razlika između učenika koji pohađaju školu u gradu ili na selu u laganju svojim roditeljima o ocjenama (Tablica 5) čime se prihvaća **Hipoteza 3** ($U = 1528,000$; $Z = -,110$; $p = ,913$), što upućuje na to da učenicima koji pohađaju školu na selu (Mean rank = 56,12; $M = 1,04$) laganje roditeljima o ocjenama (Tablica 6) bitno ne odstupa od laganja roditeljima o ocjenama učenika koji žive u gradu (Mean rank = 55,90; $M = 1,05$).

Tablica 2. Razlika u pristupa laganju učenika roditeljima o dobivenoj lošoj ocjeni

	Učenici lažu roditeljima o ocjenama
Mann-Whitney U	1528,000
Wilcoxon W	3298,000
Z	-,110
Asymp. Sig. (2-tailed)	,913
Mean	1,05
Std. Deviation	,248
N	111

Tablica 6. Srednje vrijednosti pristupa laganju učenika roditeljima o dobivenoj lošoj ocjeni

Tvrđnja	SELO/GRAD	N	Mean Rank	Sum of Ranks	M	Sd
3.	selo	52	56,12	2918,00	1,04	,194
	grad	59	55,90	3298,00	1,05	,289
	Total	111				

RASPRAVA

Ocjena utječe na promjene raspoloženja. Reakcija učenika na dobru, „visoku“ ocjenu jest ugoda, radost, veselje, zadovoljstvo, dok je reakcija na lošu, „slabu“ ocjenu napetost, nemotiviranost, razdražljivost, plač, strah, agresivnost. Stresne reakcije jesu psihološki, tjelesni ili ponašajni odgovori koje učenici pokazuju pod stresom. Dakle, stres je posljedica loše ocjene. Rezultati istraživanja pokazali su da su učenici usprkos dobivenim lošim ocjenama motivirani za učenje. Razlog tome može biti da se boje školskog neuspjeha pa uče kako bi dobivenu lošu

ocjenu što prije ispravili te kako ne bi nastavili dobivati loše ocjene. Rezultati su pokazali da učenici smatraju kako njihove učiteljice nisu stroge u ocjenjivanju što se može povezati s time da učenici i učitelj imaju kvalitetan odnos koji zahtijeva međusobno poštivanje, otvorenost učitelja prema učenicima i otvorenost učenika prema učitelju. Nadalje, rezultati su pokazali kako učenici smatraju da ih učiteljica ocjenjuje u skladu s njihovim znanjem što se također temelji na kvalitetnom odnosu između učenika i učitelja. Učenici smatraju da je nastavni sadržaj prilagođen njihovim mogućnostima i sposobnostima jer ga mogu svladati bez većih poteškoća, a učenici koji su dobili lošu ocjenu često razmišljaju o njoj što se može povezati sa stresom s kojim se učenici suočavaju zbog neuspjeha u školi. Neuspjeh u školi vrlo je česta pojava kod učenika i rezultira stresom (Zibar-Komarica, 1993). Rezultati upućuju na smanjenje ili povećanje apetita, na nesanicu, nemiran i kratak san, na svađe, a sve zbog stresa s kojim se učenici suočavaju prilikom doživljavanja neuspjeha u školi. Obitelji koje su bile uključene u program *The Boys Town In-Home Family Program is an early intervention* izbjegle su ili barem ublažile stresne situacije, loš odnos učenika i roditelja uzrokovan slabijom školskom ocjenom, što upućuje da ocjena, kakva god bila, može biti polazišna točka za daljnji trud i upornost u učenju (Duppong Hurley i ostali, 2011). Prema istraživanju Ledinski (2013) koje je provedeno na učenicima od prvog do trećeg razreda srednje škole, rezultati su vrlo slični dobivenima u ovom istraživanju, a pokazuju da relativno mali broj učenika često plače (svega 8%) dok većina učenika rijetko plače. Rezultati ovog istraživanja pokazali su kako učenici ne plaču zbog dobivene loše ocjene što se može povezati s time da učenici imaju dovoljno samopouzdanja ili ne žele pokazati slabost pred svojim prijateljima u razredu. Rezultati su pokazali kako učenici ne dobivaju svakodnevnu pomoć roditelja kod učenja pa se zaključuje kako roditelji zbog ubrzanog načina života, radnih i privatnih obaveza nemaju vremena za pružanje svakodnevne pomoći učeniku kod učenja, no rezultati su pokazali da roditelji ipak izdvajaju vrijeme kako bi pomogli učeniku da ispravi lošu ocjenu, ali tek kada je dobije. To se može povezati s očekivanjima onih roditelja koji nisu zadovoljni djetetovom lošom ocjenom pa mu pomažu kod učenja kako bi ispravilo slabiju ocjenu. Prema Novoselić (2013) učenici često nakon doživljenog neuspjeha traže socijalnu podršku svojih roditelja te stoga objašnjenje dobivenog rezultata može biti u djetetovoj potrebi za socijalnom podrškom svojih roditelja, a roditelji im prema rezultatima istraživanja i pružaju spomenutu socijalnu podršku. Prema Rečić (2003) mnoga su istraživanja potvrdila da su psihofizičke osobine učenika, obitelj, škola i uža sredina osnovni čimbenici koji uvjetuju uspjeh učenika u školi. „Pedagoško značenje uspjeha je u tome što nastali doživljaj zadovoljstva daje učeniku veći elan za rad, jača samopouzdanje pa na taj način pospješuje cjelokupan razvoj“ (Rečić, 2003, 8. str). Nasuprot tome, ako učenik doživljava česte neuspjehe, oni ga mogu obeshrabriti, smanjiti inicijativu i usporiti razvoj. Rezultati su pokazali kako učenici koji pohađaju školu na selu u većoj mjeri prešućuju roditeljima loše ocjene od učenika koji pohađaju školu u gradu. Prema Ledinski (2013) rezultati dobiveni istraživanjem vrlo su slični rezultatima dobivenim u ovom istraživanju. Naime Ledinski (2013) također utvrđuje da učenici relativno često prešućuju roditeljima lošu ocjenu. Na temelju rezultata o prešućivanju ocjene roditeljima onih učenika učenika koji žive na selu, može se zaključiti kako učenici koji žive na selu „lakše“ prešućuju roditeljima loše ocjene jer u dvije škole na selu u kojima je bilo provedeno istraživanje, nema e-imenika pa roditelji doznaju ocjene tek na roditeljskim sastancima ili individualnim razgovorima. Rezultati su pokazali kako učiteljice prilikom usmenog ispitivanja često postavljaju potpitanja učenicima što dovodi do smanjena valjanosti mjernog instrumenta (Grgin, 2001) jer učitelj nekom učeniku može postaviti više potpitanja i dati bolju ocjenu, dok nekom drugom učeniku ne postavi dodatna potpitanja i tog učenika onda ocijeni slabijom ocjenom.

ZAKLJUČAK

Rezultati provedenog istraživanja pokazali su da ne postoji razlika između učenika koji žive na selu i učenika koji žive u gradu prilikom poimanja školskih ocjena. Jedina razlika između učenika koji žive na selu i učenika koji žive u gradu bila je u prešućivanju „slabih“ ocjena svojim roditeljima. Učenici koji žive na selu prešućuju roditeljima loše ocjene više od učenika koji žive u gradu. Neki učenici koji žive na selu još uvijek nemaju računala, a samim time ni pristup internetu. Time su roditelji onemogućeni preko e-imenika vidjeti djetetove loše ocjene pa si stoga učenici mogu dopustiti da prešute lošu ocjenu svojim roditeljima. Naše društvo je još uvijek puno kulturoloških razlika. U društvu je još uvijek prisutan veliki jaz između onih koji imaju i nemaju (Glasser, 2000). Školovanje, bilo ono na selu ili u gradu, predstavlja važno doba u životu. U školi je učenje i postignuće vrlo važno jer ima velik utjecaj na učenikove emocije. Učenici se često suočavaju sa stresom u školi koji djeluje na njihove emocije. Veliku važnost prema Novoselić (2013) ima učenikova kognitivna procjena, odnosno njegova percepcija o vlastitom djelovanju na neku aktivnost. Prema subjektivnom mišljenju (sposobnostima, vještinama i stečenim kompetencijama te uloženom trudu) učenik može pripisati svoj uspjeh ili neuspjeh. Ima li učenik pozitivan odnos prema uspjehu, aktivirati će se emocije uživanja i ponosa zbog ostvarenog uspjeha. S druge strane, ako učenik ima razvijen negativan pristup prema uspjehu općenito, doživjet će prilikom neuspjeha sram te će svoj neuspjeh pripisivati nedovoljnom trudu, što može biti poprilično frustrirajuće za učenike nižih razreda osnovne škole. O načinu doživljavanja školskog uspjeha ili neuspjeha, osim emocija, ovise i okolinski faktori (obitelj, roditelji, škola, učitelji, prijatelji,...). Učeniku, nakon doživljenog neuspjeha valja pružiti socijalnu podršku (roditelji, učitelj, prijatelj) jer dovodi do smanjenja stresa i napetosti zbog doživljenog neuspjeha. Učitelji imaju veliku ulogu u učenikovom kasnijem odnosu prema učenju i školi. Stoga treba biti pažljiv u slanju povratnih informacija učeniku, kako one ne bi negativno djelovale na učenikove emocije, a samim time i na kasnije učenje. Učenici koji osjećaju radost, nadu i ponos prilikom postizanja uspjeha u školi, bit će motiviraniji za učenje i daljnje zalaganje u školi. Današnji sustav obrazovanja donosi mnogobrojne izazove učiteljima, učenicima i roditeljima, stoga je važno da učitelji prate djetetova ponašanja i reagiranja u određenim situacijama kako bi mogli regulirati svoje emocije u određenim školskim situacijama te samim time pridonijeti pozitivnijem odnosu prema školi i potrebi za cjeloživotnim obrazovanjem.

LITERATURA

- Beck, R. C. (2003). *Motivacija: teorija i načela*. Zagreb: Naklada Slap.
- Brdar, I. & Rijavec M. (1998). *Što učiniti kada dijete dobije lošu ocjenu*. Zagreb: IEP
- Burcar, Ž. (2007). *Je li HNOS riješio probleme vrjednovanja i ocjenjivanja*. U H. Vrgoč (Ur.). *Inovacije*. Zagreb: Hrvatski pedagoško-književni zbor.
- Duppont Hurley, K., Griffith, A. K., Casey, K. J., Ingram, S., & Simpson, A. (2011). *Behavioral and emotional outcomes of an in-home parent training intervention for young children*. *Journal of At-Risk Issues*, 16(2), 1-7.
- Efremov, Ю. (2010). *Pedagogika*. Moskva: Piter.
- Ficula, M. (2010). *Pedagogika*. Ternopil: Navčalna kniga „Bogdan“.
- Glasser, W. (2000). *Teorija izbora – nova psihologija osobne slobode*. Zagreb: Alinea.
- Glasser, W. (2001). *Svaki učenik može uspjeti*. Zagreb: Alinea.
- Grgin, T. (2001). *Školsko ocjenjivanje znanja*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Jelavić, F. (1995). *Didaktičke osnove nastave*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Kyriacou, Ch. (1995). *Temeljna nastavna umijeća*. Zagreb: Educa.
- Lazarus, R. S. & Folkman, S. (2004). *Stres, procjena i suočavanje*. Jastrebarsko: Naklada Slap.

- Ledinski, K. (2013). *Utjecaj školskih ocjena na učenje i ponašanje učenika*. Preuzeto s: <https://prezi.com/xc8bjvv3bpjp/utjecaj-skolskih-ocjena-na-ucenje-i-ponasanje-ucenika>
- Marzano, R. J., Pickering, D. J. & Pollock, J. E. (2006). *Nastavne strategije: kako primijeniti devet najuspješnijih nastavnih strategija*. Zagreb: Educa.
- Matijević, M. (2002b). Učitelji razredne nastave i problem ocjenjivanja u osnovnoj školi. Zbornik radova Učiteljske akademije u Zagrebu, 1 (1), 23-36.
- Matijević, M. (2004). *Ocjenjivanje u osnovnoj školi*. Zagreb: Tipex d.o.o.
- Milas, G. (2005). *Istraživačke metode u psihologiji i drugim društvenim znanostima*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Munjiza, E. (2000). Subjektivnost učitelja u ocjenjivanju učenika. Zbornik Učiteljske akademije u Zagrebu, 2 (1), 95-103.
- Nazor, M. (1998). Utjecaj straha, težine i zanimljivosti nekog školskog predmeta na ocjenu učenika. Školski vjesnik, 47 (2), 101-108.
- Pallant, J. (2009), *SPSS: priručnik za preživljavanje*. Novi Sad: Artprint.
- Milenović, Ž. (2011). Application of Mann-Whitney U Test in research of professional training of primary school teachers. *Metodički obzori*, 11 (6), 73-79.
- MZOS - Ministarstvo znanosti, obrazovanja i sporta Republike Hrvatske (2008). *Zakon o odgoju i obrazovanju u osnovnoj i srednjoj školi*. Preuzeto s: <http://public.mzos.hr>
- Novoselić, M. (2013). *Koje emocije učenici doživljavaju u školskim klupama i kako se nose s njima?* Preuzeto s: <http://www.istrazime.com/skolska-psihologija/koje-emocije-ucenici-dozivljavaju-u-skolskim-klupama-i-kako-se-nose-s-njima>
- Peko, A. (1999). *Obrazovanje*. U A. Mijatović (Ur.). *Osnove suvremene pedagogije*. Zagreb: Hrvatski pedagoško-književni zbor.
- Petz, B. (2007). *Osnovne statističke metode za nematematičare*. Jastrebarsko: Naklada Slap.
- Phelan, T. W. & Schounour, S. J. (2006). *1-2-3 uspjeh za odgajatelje i učitelje*. Lekenik: Ostvarenje.
- Rečić, M. (2003). *Obitelj i školski uspjeh učenika*. Đakovo: Tempo.
- Reeve, J. (2010). *Razumijevanje motivacije i emocija*. Zagreb: Naklada slap.
- Rijavec, M. & Miljković, D. (2010). *Pozitivna disciplina u razredu*. Zagreb: IEP – D 2.
- Rijavec, M., Miljković, D. & Brdar, I. (2008). *Pozitivna psihologija*. Zagreb: IEP – D 2.
- Wiggins, G. (2012). *Seven Keys to Effective Feedback. Feedback for Learning*. Preuzeto s: <http://www.ascd.org/publications/educationalladership/sept12/vol70/num01/Seven-Keys-to-Effective-Feedback.aspx>
- Zibar-Komarica, V. (1993). *Neuspjeh u školi*. Zagreb: Školska knjiga.

Differences in Student's Assessment of School Grades

Abstract: Elementary school presents the basis of further education and student's lifelong learning. At elementary school, students encounter the assessment of knowledge and school failure. The causes of failure vary from student to student. School failure usually results in stress. When children are given low grades, they will most likely be under stress because the grade is the feedback provided to the students about their abilities.

The study was conducted on a sample of 111 participants (52 students attended school in the countryside and 59 in a town). Statistical analysis has shown that there are no differences between the student's understanding of school grades in the countryside and in town. Results have also shown that there are no differences between the effect of low school grades on the student's emotions between the countryside and the town. The only statistically significant difference has been found in the sincerity of students between the countryside and the town. Students living in the country tend to keep their bad grades more often secret than their urban counterparts.

Keywords: assessment, student's behavior, parents, low grade, students

Unterschiede in der Beurteilung von Schulnoten durch die Schüler

Zusammenfassung: Die Grundschule ist die Grundlage für Weiterbildung und lebenslanges Lernen von Schülern. In der Schule werden die Schüler sehr oft mit der Bewertung ihres Wissen und schulischem Misserfolg konfrontiert. Der Misserfolg in der Schule führt meistens zum Stress, weil die Note ein Feedback ist, das der Schüler über seine Fähigkeiten erhält. Um herauszufinden, ob es Unterschiede bei der Schülerperzeption von schwächeren Noten im Hinblick auf das Bildungsgebiet (Dorf oder Stadt) gibt, wurde eine Studie über die Meinungen der Schüler zu schwächeren Noten, über ihre Wirkung auf das Schülerverhalten auf dem Dorf und in der Stadt, über die Entdeckung der Unterschiede bei der Hilfeleistung seitens der Eltern beim Lernen und Entdeckung der Unterschiede in der Ehrlichkeit der Schüler ihren Eltern gegenüber bezüglich der erhaltenen Noten im Hinblick auf das Bildungsgebiet durchgeführt.

Die Studie wurde an einer Stichprobe von 111 Schülern durchgeführt, von denen 52 Schüler eine Schule auf dem Dorf und 59 Schüler eine Schule in der Stadt besuchen. Die statistische Analyse der Daten zeigte, dass es keine Unterschiede zwischen der Perzeption von Schulnoten der Schüler auf dem Dorf und in der Stadt gibt. Es zeigte sich auch, dass es keine Unterschiede bei den Auswirkungen von schwächeren Schulnoten auf die Emotionen der Schüler auf dem Dorf und in der Stadt gibt. Der einzige statistisch signifikante Unterschied bestand in der Ehrlichkeit der Schüler auf dem Dorf und in der Stadt. Die Schüler, die auf dem Dorf leben, verschweigen ihren Eltern öfter eine schlechte Note als die Schüler, die in der Stadt leben.

Schlüsselbegriffe: Benotung, Schülerverhalten, Eltern, Stress, Schüler